

Asia C-252/22

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

8.4.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Curtea de Apel Târgu Mureș (Romania)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

16.2.2022

Valittaja:

Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD

Vastapuolet:

Consiliul Județean Suceava

Președintele Consiliului Județean Suceava

● Agenția pentru Protecția mediului Bacău

Consiliul Local al Comunei Pojorâta

Väliintulija:

QP

Pääasian kohde

Valitukset, jotka valittaja Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD -asianajotoimisto (società civile professionale di avvocati) ja vastapuoli Consiliul Județean Suceava (Suceavan alueneuvosto, Romania) ovat tehneet Tribunalul Clujin (Clujin alioikeus, Romania) siviilituomiosta valittajan kannetta koskevassa asiassa, jossa valittaja oli vaatinut myös muita vastapuolia koskeneessa

menettelyssä kumoamaan eräät hallinnolliset menettelyt, joiden nojalla oli perustettu kaatopaikka, sekä lopettamaan kaatopaikan.

Ennakkoratkaisupyyntö kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 267 artiklan mukainen pyyntö tulkita SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, perusoikeuskirjan 47 artiklaa ja Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3, 4 ja 5 kohtaa.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko [perusoikeuskirjan] 47 artiklan [1 kohtaa], luettuna yhdessä [SEU] 19 artiklan [1 kohdan toisen alakohdan] kanssa, ja tiedon saannista, yleisön osallistumisoikeudesta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa Århusissa tehdyn 25.6.1998 ja Euroopan yhteisön nimissä neuvoston päätöksellä 2005/370/EY 17.2.2005 hyväksytyn yleissopimuksen 2 artiklan 4 kohtaa, luettuna yhdessä sen 9 artiklan 3 kohdan kanssa, tulkittava siten, että yleisön käsitteen piiriin kuuluu sellainen asianajotoimiston kaltainen oikeushenkilö, joka ei vetoa minkään kyseisen oikeushenkilön oikeuden tai edun loukkaukseen vaan pikemminkin luonnollisten henkilöiden, nimittäin kyseiseen ammattialan yhteenliittymään kuuluvien asianajajien, oikeuksien ja etujen loukkaukseen, [ja] voidaanko tällainen oikeushenkilö Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 4 kohdan nojalla rinnastaa yhteenliittymän tai järjestön kautta toimiviin luonnollisiin henkilöihin?

2. Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [sekä] Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohdan tavoitteet että unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien tehokkaan oikeussuojan tavoite huomioon ottaen Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohtaa ja [perusoikeuskirjan] 47 artiklan [ensimmäistä ja toista kohtaa], luettuna yhdessä SEU 19 artiklan [1 kohdan toisen alakohdan] kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaiselle kansallisen oikeuden säännökselle, jolla tällaisen asianajotoimiston muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden edellytykseksi säädetään, että kyseisen toimiston on voitava osoittaa, että asiassa on kyse omasta edusta tai siitä, että kanteen tarkoituksena on turvata oikeudellinen tilanne, jolla on suora yhteys päämäärään, jota varten kyseinen organisaatiomuoto – nyt tarkasteltavassa asiassa asianajotoimisto – on perustettu?

3. Mikäli ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen vastataan myöntävästi tai riippumatta näihin kahteen kysymykseen annettavasta vastauksesta, onko Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3, 4 [ja] 5 kohtaa ja [perusoikeuskirjan] 47 artiklan [ensimmäistä ja toista kohtaa], luettuna yhdessä SEU 19 artiklan [1 kohdan toisen alakohdan] kanssa, tulkittava siten, että ilmaus, jonka mukaan riittävät ja tehokkaat oikeussuojakeinot, tuomioistuinratkaisu mukaan lukien, eivät ”saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle”, edellyttää oikeudenkäynnin hävinneen asianosaisen maksettavaksi tulevia kuluja hillitseviä

sääntöjä ja/tai arviointiperusteita siten, että kansallisen tuomioistuimen on taattava, etteivät menettelyt ole niin kalliita, että se olisi este niihin osallistumiselle, ja otettava tässä huomioon [sekä] oikeuksiaan puolustavan henkilön etu että ympäristönsuojeluun liittyvä yleinen etu?

Viitattut unionin oikeussäännöt

SEU 4 artiklan 3 kohta ja 19 artiklan 1 kohta; SEUT 216 artiklan 1 ja 2 kohta

Euroopan unionin perusoikeuskirja, 47 artiklan ensimmäinen ja toinen kohta ja 51 artikla.

Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan yleissopimuksen (Århusin yleissopimus) tekemisestä Euroopan yhteisön puolesta 17.2.2005 tehty neuvoston päätös 2005/370/EY; yleissopimuksen johdanto-osan 5–8 perustelukappale, 1 artikla, 2 artiklan 4 ja 5 kohta, 3 artiklan 4–6 kohta ja 9 artiklan 1–4 kohta.

Viitattut kansalliset oikeussäännöt

Romanian perustuslaki, uudelleenjulkaistu, 52 §:n 1 momentti, jonka mukaan jokaisella, joka katsoo viranomaisen loukanneen hänen oikeuksiaan tai oikeutettuja etujaan hallintotoimen vuoksi tai sen vuoksi, että hakemusta ei tutkita laissa säädettyssä määräajassa, on oikeus saada vahvistetuksi se oikeus tai oikeutettu etu, johon hän vetoaa, tai oikeus kyseisen toimen kumoamiseen ja vahingonkorvaukseen.

Siviililaki (Codul civil), uudelleenjulkaistu, 37 § (asianosaiskelpoisuus), 187 § (oikeushenkilön ominaisuudet), 188 § (oikeushenkilöys), 189 § (oikeushenkilöiden ryhmät), 190 § (yksityisoikeudellinen oikeushenkilö), 192 § (sovellettava oikeudellinen järjestelmä) ja 193 § (oikeushenkilöiden vaikutukset).

Siviiliprosessilaki (Codul de procedură civilă)

- 36 § (asiavaltuus):

”Asiavaltuus perustuu siihen, että asianosaiset ovat samat kuin riidanalaisessa oikeussuhteessa sellaisena kuin se on oikeudenkäynnissä esitetty. Se, ovatko vaaditut oikeudet ja velvollisuudet olemassa vai eivät, on aineellinen kysymys”.

- 56 §:n 1, 2 ja 3 kohta (asianosaiskelpoisuus):

”(1) Henkilöt, joilla on kansalaisoikeuksia, voivat esiintyä kantajana tuomioistuimessa.

(2) Yhdistykset, yhtiöt tai muut yhteisöt, jotka eivät ole oikeushenkilöitä, voivat kuitenkin esiintyä kantajana tai vastaajana oikeudenkäynneissä, jos ne on perustettu lain mukaisesti.

(3) Asianosaiskelpoisuuden puuttumiseen voidaan vedota oikeudenkäynnin missä tahansa vaiheessa. Henkilön, jolla ei ole asianosaiskelpoisuutta, suorittamat prosessitoimet ovat mitättömiä”.

- 451 § (oikeudenkäyntikulujen määrä)
- 452 § (oikeudenkäyntikulujen osoittaminen)
- 453 § (oikeudenkäyntikulujen jakaminen)
- 483 §:n 1, 3 ja 4 momentti (kanteen kohde ja tarkoitus. Toimivaltainen tuomioistuin)
- 488 §:n 1 momentin 5 ja 8 kohta (kumoamisperusteet)
- 491 § (vastavalitus ja vastavalitus muuta henkilöä kuin pääasian valittajaa vastaan (recursul provocat)) luettuna yhdessä 472 §:n (liitännäisvalitus) kanssa
- 634 §:n 1 momentin 5 kohta ja 2 momentti (lainvoimaiset tuomiot)

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettu laki nro 554/2004 (Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004)

- 1 §:n 1 ja 2 momentti:

”(1) Henkilö, joka katsoo, että viranomaisen on loukannut hänen oikeuksiaan tai oikeutettuja etujaan hallintotoimen tai vaatimuksen käsittelemättä jättämisen vuoksi laissa säädetyssä määräajassa, voi saattaa asian toimivaltaisen hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi päätöksen kumoamiseksi, väitetyn oikeuden tai oikeutetun edun tunnustamiseksi sekä aiheutuneen vahingon korvaamiseksi. Oikeutettu etu voi olla joko yksityinen tai yleinen.

(2) Henkilö, jonka oikeuksia tai oikeutettuja etuja on loukattu toiselle oikeussubjektille osoitetun ulottuvuudeltaan yksityisen hallintotoimen vuoksi, voi saattaa asian hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi.”

- 2 §:n 1 momentin p, r ja s kohta:

”(1) Tässä laissa seuraavilla termeillä ja ilmaisuilla tarkoitetaan seuraavaa:

p) oikeutettu yksityinen etu – mahdollisuus vaatia tietynlaista menettelyä, kun otetaan huomioon tulevan ja ennakoitun, ennalta arvioidun subjektiivisen oikeuden toteutuminen;

r) oikeutettu yleinen etu – etu, joka koskee oikeusjärjestystä ja perustuslaillista demokratiaa, kansalaisten perusoikeuksien, vapauksien ja velvoitteiden turvaamista, yhteisön tarpeiden täyttämistä ja viranomaisten toimivallan käyttöä;

s) sosiaaliset toimijat, joita asia koskee – kansalaisjärjestöt, ammattiliitot, yhdistykset, säätiöt ja vastaavat tahot, joiden tarkoituksena on suojella eri kansalaisryhmien oikeuksia tai tarvittaessa julkisten hallintopalvelujen moitteetonta toimintaa.”

- 8 §:n 11 momentti

”(11) Luonnolliset henkilöt ja yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt voivat nostaa kanteita oikeutetun yleisen edun suojelemiseksi ainoastaan toissijaisesti, jos yleisen edun loukkaaminen liittyy loogisesti subjektiivisen oikeuden tai oikeutetun yksityisen edun loukkaamiseen.”

Asianajajan ammatin järjestämisestä ja harjoittamisesta annettu laki nro 51/1995 (Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat), uudelleenjulkaistu

– 5 §:n 5 momentti:

”Asianajotoimiston (societate civilă profesională de avocați) muodostaa vähintään kaksi pysyvää asianajajaa. Myös yhteistyökumppaneina toimivat tai työsuhteessa olevat asianajajat voivat harjoittaa ammattiaan asianajotoimistossa. Asianajotoimisto ja sen yhteydessä ammattiaan harjoittavat asianajajat eivät voi avustaa oikeudellisesti henkilöitä, joilla on vastakkaiset intressit.”

Uniunea Națională a Barourilor din România (Romanian asianajajaliittojen kansallinen unioni) hyväksymä 3.12.2011 annettu asianajajan ammattia koskeva perussääntö (*Statutul profesiei de avocat din 3 decembrie 2011*), (*Monitorul Oficial al României* nro 898, 3.12.2011), jäljempänä perussääntö.

- 196 §:n 3 momentti:

”(3) Ammattitoiminnan harjoittamisesta syntyvissä riita-asioissa asianajotoimisto voi kantajana tai vastaajana nostaa kanteen, vaikka se ei olisikaan oikeushenkilö.”

Ympäristönsuojeluasetus nro 195/2005 (Ordonanța de urgență a Guvernului [OUG] nr. 195/2005 privind protecția mediului)

- 2 §:n 56 kohta:

”Tässä asetuksessa seuraavilla käsitteillä tarkoitetaan seuraavaa:

56. yleisö – yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö ja kansallisen lainsäädännön tai käytännön mukaisesti, näiden henkilöiden yhteenliittymät, järjestöt ja ryhmät.”

- 3 §:n h kohta:

”Tämän asetuksen perustana olevat strategiset periaatteet ja seikat ovat seuraavat:

h) tiedottaminen ja yleisön osallistuminen päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeus ympäristöasioissa.”

- 5 §:n d kohta:

”Valtion on tunnustettava jokaiselle oikeus terveeseen ja ekologisesti tasapainoiseen ympäristöön takaamalla tätä varten:

d) oikeus kääntyä ympäristöasioissa suoraan tai ympäristönsuojelujärjestöjen välityksellä hallintoviranomaisten ja/tai oikeusviranomaisten puoleen riippumatta siitä, onko vahinkoa aiheutunut vai ei.”

- 20 §:n 1, 5 ja 6 kohta:

”(1) Ympäristönsuojeluviranomainen sekä muut keskushallinnon ja paikallishallinnon viranomaiset takaavat tapauskohtaisesti tiedonsaannin, yleisön osallistumisen tietyt toimitukset koskeviin päätöksiin ja muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden lailla nro 86/2000 ratifioidun [Århusin yleissopimuksen] määräysten mukaisesti.

(5) Yleisön mahdollisuus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi toteutuu voimassa olevien säännösten mukaisesti.

(6) Ympäristönsuojelua edistävillä valtiosta riippumattomilla järjestöillä on oikeus nostaa kanteita tuomioistuimissa ympäristön alalla, ja niillä on asiavaltuus ympäristöä koskevista riita-asioista.”

Tiedon saantia, yleisön osallistumisoikeutta päätöksentekoon sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeutta ympäristöasioissa koskevan Århusissa 25.6.1998 allekirjoitetun yleissopimuksen ratifioimisesta 10.5.2000 annettu laki nro 86 (*Legea nr. 86/10 mai 2000 privind ratificarea Convenției privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la justiție în probleme de mediu, semnată la Aarhus la 25 iunie 1998*).

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Consiliul Local al Comunei Pojorâta (Pojorâtan kunnan kunnallisneuvosto, Romania) (Suceavan piirikunta, Romania), Consiliul Județean Suceava (Suceavan alueneuvosto, Romania), Președintele Consiliului Județean Suceava (Suceavan alueneuvoston puheenjohtaja) ja Agenția pentru Protecția Mediului Bacău (ympäristönsuojeluvirasto, Bacău, Romania), jotka kaikki ovat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä, vastaan nostamallaan kanteella valittaja vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta, Tribunalul Clujia (Clujin alioikeus), (i) kumoamaan Consiliul Local Pojorâtan 16.9.2009 tekemän päätöksen, jolla se

hyväksyi Pojorâtan kaatopaikan (jäljempänä kaatopaikka) rakennussuunnitelman, (ii) kumoamaan Președintele Consiliului Județean Suceavan 3.10.2012 myöntämän rakennusluvan nro 39 osittain, yksinomaan siltä osin kuin se koskee kaatopaikalle, jonka käyttäjä on Consiliul Județean Suceava, myönnettyä rakennuslupaa, ja (iii) lopettamaan 3.10.2012 rakennusluvan nro 39 nojalla rakennetun kaatopaikan.

- 2 Valittaja, joka on asianajotoimisto, toteaa, että subjektiivinen syy, johon hallinto- ja tuomioistuinmenettely perustuu, on ”voimakas vaikutus”, joka kaatopaikalla on ollut kolmeen mainitun asianajotoimiston asianajajaan, toisin sanoen ”voimakas tyrmistys, hämmästyys, raivo ja paheksunta, joiden vallassa olemme seuranneet tämän hankkeen toteutumista”, ja riidanalaisten hallinnollisten toimien lainvastaisuuden osalta kyseinen toimisto on esittänyt useita tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia väitteitä.
- 3 Asiakysymyksen osalta vastapuolet vetoavat siihen, että jätehuolto on yksi tärkeimmistä ympäristönsuojelun ongelmista Romaniassa ja että Suceavan piirikunnassa kaatopaikkojen jätteenkäsittelyn tilanne on katastrofaalinen. Lisäksi kaatopaikka on rakennettu kaikkien kansallisessa ja unionin lainsäädännössä säädettyjen teknisten vaatimusten mukaisesti, kaatopaikoista annettu direktiivi 1999/31/EY mukaan lukien.
- 4 Ennakkoratkaisupyynnön kannalta erittäin merkittäviä ovat vastapuolten esittämät vastaväitteet, toisin sanoen (i) valittajan asianosaiskelpoisuuden puuttumista ja (ii) valittajan asiavaltuuden puuttumista ja oikeussuojan tarpeen puuttumista koskevat oikeudenkäyntiväitteet.
- 5 Ensimmäisen väitteen tueksi valittajat toteavat, että ympäristönsuojeluasetuksen nro 195/2005 5 §:n d kohdan mukaan terveeseen ympäristöön liittyviä kanteita voivat nostaa sekä luonnolliset henkilöt että ympäristönsuojelutarkoituksessa perustetut kansalaisjärjestöt. Valittaja, joka on asianajotoimisto, ei kuitenkaan ole oikeushenkilö eikä sitä ole perustettu ympäristönsuojelutarkoituksessa. Vaikka siviiliprosessilain mukaan yhtiöt ja muut laitokset, jotka eivät ole oikeushenkilöitä, voivat nostaa kanteen, perussäännön 196 §:n 3 momentin nojalla tämä on mahdollista vain ammattitoiminnan harjoittamiseen liittyvissä riita-asioissa, mistä ei esillä olevassa asiassa ole kyse.
- 6 Toisen väitteen tueksi vastapuolet ovat todenneet, ettei valittaja ole vedonnut subjektiiviseen oikeuteen eikä oikeutettuun yksityiseen etuun, jota kumottaviksi vaaditut hallinnolliset menettelyt olisivat loukanneet.
- 7 Esitettyjä väitteitä tarkastellessaan Tribunalul Cluj hylkäsi väitteen, jonka mukaan valittajalla ei ollut asianosaiskelpoisuutta. Mainittu tuomioistuin katsoi yhtäältä, että lain nro 51/1995 5 §:ssä tarkoitettuna ammatillisena yhteisönä valittaja voi tehdä omissa nimissään tiettyjä oikeustoimia ja päättää asianajajan ammatin harjoittamiseen tarkoitetun oman omaisuutensa käytöstä, minkä vuoksi se on oikeustoimikelpoinen ja voi nostaa kanteita sen tarkoituksen mukaisesti, minkä

vuoksi se on perustettu. Se täyttää myös siviililain 187 ja 188 §:ssä tarkoitetut oikeushenkilöiden edellytykset ja on toisin sanoen riippumaton, omaa omaisuuttaan hallitseva yhteisö, jonka tarkoituksena on tavoitella tiettyä laillista ja moraalista yleisen edun mukaista päämäärää.

- 8 Tribunalul Cluj kuitenkin hyväksyi toisen väitteen ja katsoi ”vahingonkärsijän” ja ”yleisen edun” käsitteitä tarkasteltuaan, että yleiseen etuun voidaan vedota kanteessa vain toissijaisesti tapauksessa, jossa oikeutetun yleisen edun loukkaus on looginen seuraus subjektiivisen oikeuden tai oikeutetun yksityisen edun loukkauksesta. Vaikka kansallisessa lainsäädännössä näet säädetään muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeudesta ympäristöasioissa, tässä asiayhteydessä on tehtävä ero ympäristönsuojelun alalla toimivien kansalaisjärjestöjen ja muiden henkilöiden välillä.
- 9 Sen toteamuksen, että ympäristöasioita koskevassa unionin oikeudessa ei säädetä kaikkien yleisestä oikeudesta terveeseen ja ekologisesti tasapainoiseen ympäristöön, sekä Århusin yleissopimuksessa olevan käsitteen ”yleisö, jota asia koskee” määritelmän perusteella Tribunalul Cluj toteaa, ettei Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa eikä unionin johdetussa oikeudessa säädetä ehdottomasta oikeudesta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa, sillä näissä määräyksissä annetaan sopimuspuolille ja unionin jäsenvaltioille mahdollisuus asettaa tiettyjä edellytyksiä, mikä sulkee pois sen, että kaikilla olisi ympäristöasioissa yleinen asiavaltuus.
- 10 Kuitenkaan valittaja, joka on vedonnut kanteessaan objektiiviseen riita-asiaan – ja on toisin sanoen muotoillut kanteen ikään kuin yleisen edun turvaamiseen pyrkiväksi – ei ole näyttänyt toteen, että sen oikeutta tai oikeutettua etua olisi loukattu, eikä sillä siten ole ollut asiavaltuutta.
- 11 Sekä valittaja että Consiliul Județean Suceava riitauttivat tämän päätöksen Curtea de Apel Clujissa (Clujin ylioikeus, Romania).
- 12 Valittaja esittää valituksessaan, että asiavaltuuden ja intressin puuttumista koskevasta oikeudenkäyntiväitteestä tehdyssä päätöksessä oli rikottu aineellisoikeudellisia sääntöjä tai sovellettu niitä virheellisesti. Yhtäältä riita-asia ei koske klassisia hallintomenettelyjä vaan ympäristönsuojelun alaa, jolla sovellettavien erityisten sääntöjen nojalla kaikilla on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa ja yleiseen etuun vetoaminen ilman oikeutetun yksityisen edun osoittamista voi olla oikeutettua. Toisaalta valittaja toteaa nostaneensa kanteensa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohdassa olevan määritelmän mukaisen yleisön osana ja katsoo, että pääasiaa käsitellyt tuomioistuin teki virheen perustaessaan kanteen hylkäämistä koskevan päätöksensä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan säännöksiin.
- 13 Consiliul Județean Suceava vastustaa omassa valituksessaan asianosaiskelpoisuuden puuttumista koskevan väitteen hylkäämistä, koska se katsoo alioikeuden rikkoneen prosessuaalisia normeja, joiden noudattamatta

jättäminen johtaa tuomion mitättömyyteen. Se katsoo, että valittajan asianosaiskelpoisuus on rajattua ja oikeus terveeseen ympäristöön ja terveyden suojaan kuuluu ainoastaan luonnollisille henkilöille.

- 14 Curtea de Apel Cluj (Clujin ylioikeus) hylkäsi Consiliul Județean Suceavan valituksen ja hyväksyi valittajan valituksen, kumosi riidanalaisen tuomion ja palautti asian Tribunalul Clujiin.
- 15 Muutoksenhakumenettelyssä Consiliul Județean Suceava esitti Înalta Curte de Casație și Justiției (ylin tuomioistuin, Romania) asian siirtoa koskevan hakemuksen, joka hyväksyttiin. Näin ollen asia siirrettiin ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen, Curtea de Apel Târgu Mureșiin (Târgu Mureșin ylioikeus, Romania). Curtea de Apel Clujin tuomio kumottiin kokonaan siirtoa koskevan hakemuksen hyväksymisen myötä ja ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin aloitti menettelyn uudestaan molempien valitusten ratkaisemiseksi.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 16 Sekä valittaja että Consiliul Județean Suceava ovat pyytäneet ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta esittämään ennakkoratkaisupyynnön unionin tuomioistuimelle.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa olevasta yleisestä säännöstä ilmenevän, että kansallinen lainsäätäjä on valinnut luonteeltaan subjektiivisen menettelyn, toisin sanoen sen, että ”vahingonkärsijän” on vedottava omaan etuunsa, johon lainsäätäjä viittaa termillä ”oikeutettu yksityinen etu”.
- 18 Ympäristönsuojelun alalla Århusin yleissopimuksen kansallisessa täytäntöönpanolainsäädännössä säädetään mahdollisuudesta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa ilmauksena kaikkien ihmisten perusoikeudesta terveeseen ja ekologisesti tasapainoiseen ympäristöön.
- 19 Tältä osin yhtäältä kansallinen lainsäätäjä on säätänyt mahdollisuudesta objektiiviseen menettelyyn, jota voidaan käyttää ilmauksena oikeudesta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimissa, mutta niiden henkilöiden joukko, jotka voivat ensisijaisesti ja suoraan vedota oikeutettuun yleiseen etuun, rajataan ympäristönsuojelua edistäviin kansalaisjärjestöihin, joilla ei sellaisina ole velvollisuutta näyttää toteen oikeutettua yksityistä etua.
- 20 Toisaalta jokaisella on oikeus käännyä ympäristöasioissa suoraan tai ympäristönsuojelujärjestöjen välityksellä hallintoviranomaisten ja/tai oikeusviranomaisten puoleen riippumatta siitä, onko vahinkoa aiheutunut vai ei. Tällaisessa tilanteessa ympäristönsuojelua edistävien kansalaisjärjestöjen

oikeudesta poikkeava yleisön oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa toteutuu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Tältä osin hallintolainkäyttölaissa (legea contenciosului administrativ), johon viitataan ympäristönsuojeluasetuksen nro 195/2005 20 §:n 5 momentissa, edellytetään kuitenkin, että perusteena on ensisijaisesti oltava oikeutettu yksityinen etu ja näin ollen menettelyn on oltava subjektiivinen, ja vasta kun oikeutettu yksityinen etu on todettu, siihen vetoava muu toimija kuin ympäristönsuojelua edistävä järjestö voi vastaavasti vedota, toissijaisesti, oikeutettuun yleiseen etuun.

- 21 Pääasiaa käsittelevä tuomioistuin päättää, ettei valittaja voi vedota ensisijaisesti oikeutettuun yleiseen etuun ilman, että sen olisi vedottava oikeutettuun yksityiseen etuun ja täsmällisemmin sanoen, että se ei kuulu ”yleisön, jota asia koskee” kategoriaan sellaisena kuin se määritellään Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa.
- 22 Koska Tribunalul Cluj oli asiavaltuuden puuttumista ja intressin puuttumista koskevat oikeudenkäyntiväitteet hyväksyessään perustanut päätöksensä Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 2 kohtaan, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin muistuttaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössään, toisin sanoen asiassa Stichting Varkens in Nood ym. 14.1.2021 annetun tuomion (C-826/18, EU:C:2021:7), 44-49 kohdassa, tekemästä erottelusta yhtäältä perussopimuksen 9 artiklan 2 kohdassa ja toisaalta sen 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa koskevien järjestelmien välillä.
- 23 Curtea de Apel Târgu Mureș huomauttaa lisäksi, että Societatea Civilă Profesională de Avocați AB & CD totesi sekä Tribunalul Clujissa että muutoksenhakutuomioistuimessa esittäneensä valituksen sekä omissa nimissään että kolmen sen muodostavan asianajajan nimissä.
- 24 Tässä asiayhteydessä on esitettävä ensimmäinen, Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 4 ja 5 kohdassa olevia käsitteitä ”yleisö” ja ”yleisö, jota asia koskee” koskeva ennakkoratkaisukysymys.
- 25 Siinä tapauksessa, että unionin tuomioistuin vastaa johonkin ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettuun seikkaan myöntävästi (ensinnäkin, voidaanko valittajan katsoa kuuluvan Århusin yleissopimuksen 2 artiklan 4 kohdassa ja 9 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun ”yleisöön”, ja toiseksi, voiko valittaja vedota sen muodostavien luonnollisten henkilöiden (asianajajien) oikeuksiin ja etuihin), ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää toisen ennakkoratkaisukysymyksen ja kysyy toisin sanoen, onko unionin oikeutta tulkittava siten, että se on esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle, jossa asianajotoimiston oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa säädetään riippuvaiseksi siitä, voidaanko todeta, että asiassa on kyse omasta edusta tai siitä, että menettelyllä pyritään turvaamaan oikeudellinen tilanne, jolla on suora yhteys päämäärään, jota varten tällainen yhteisö on perustettu.

- 26 Kolmas ennakkoratkaisukysymys koskee ympäristönsuojeluun liittyvän menettelyn kuluja.
- 27 Valittaja on todennut menettelyn kaikissa vaiheissa, että kansallisella lainsäädännöllä ei taata, että velvollisuus vastata oikeudenkäyntikuluista ja kokonaiskustannuksista olisi kohtuullisessa määrin ennakoitavissa. Se näet huomauttaa halunneensa käyttää oikeuttaan saattaa asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 3 kohdan mukaisesti, vailla mahdollisuutta tietää tai ennakoida niiden kulujen enimmäismäärää, jotka sen korvattavaksi voitaisiin tuomita.
- 28 Consiliul Județean Suceava on sen mukaan kuitenkin maksanut nyt tarkasteltavaa riita-asiaa hoitamaan valituille asianajajille palkkiota yhteensä noin 276 000 Romanian leuta (noin 50 000 euroa).
- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tältä osin yhtäältä, että siviiliprosessilain 451–453 §:ssä säädetään yksityiskohtaisesti, mitä oikeudenkäyntikuluihin sisältyy (valtiolle korvattavat oikeudenkäyntikulut, asianajajien ja neuvonantajien palkkiot, todistajille maksettavat summat jne.), asianosaisesta, joka voidaan tuomita korvaamaan oikeudenkäyntikulut (asian hävinnyt asianosainen, jos voittanut asianosainen sitä vaatii), sekä eräistä arviointiperusteista, joihin tuomioistuin voi vedota pienentääkseen perustelluista syistä asianajajien palkkiota (mikäli tällaiset palkkiot ovat ilmeisen kohtuuttomia suhteessa käsiteltävän asian monimutkaisuuteen tai asianajajan työmäärään, asian olosuhteet huomioon ottaen).
- 30 Toisaalta Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohdassa määrätään, että 1–3 kohdassa tarkoitettujen menettelyiden tulee olla riittäviä ja tehokkaita oikeussuojakeinoja ja että niiden on oltava ”oikeudenmukaisia, tasapuolisia ja nopeita *eivätkä ne saa olla niin kalliita, että se olisi este menettelyyn osallistumiselle*”.
- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, sisältyykö edellä mainittuihin kansallisiin säännöksiin riittävät arviointiperusteet sellaisten ympäristönsuojelua koskevien säännösten noudattamatta jättämisestä johtuvien riita-asioiden korkeiden kustannusten arvioimiseksi, joilla saattaa olla kielteinen vaikutus sikäli, että yksityisoikeudellinen toimija saattaa niiden vuoksi jättää nostamatta tällaisen kanteen, ja onko tässä asiayhteydessä otettava huomioon erityisiä sääntöjä ja perusteita.
- 32 Curtea de Apel Târgu Mureș muistuttaa direktiivin 2011/92/EU 11 artiklan 4 kohtaa koskevasta, asiassa North East Pylon Pressure Campaign ja Sheehy 15.3.2018 annetun tuomion (C-470/16, EU:C:2018:185) 44 kohdassa ja päätösoosan 2 kohdassa todetusta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja katsoo, että on tarpeen selvittää, voidaanko tätä oikeuskäytäntöä soveltaa Århusin yleissopimuksen 9 artiklan 4 kohtaan.

- 33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta soveltamaan työjärjestyksen 105 artiklaa ja perustelee pyyntöään sillä, että riita-asia on ollut vireillä kansallisissa tuomioistuimissa 3.10.2018 alkaen.

TYÖASIAKIRJA